

УДК 331.421:725.711

О.В. Смоляр

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ДИЗАЙНУ НОВІТНІХ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРОСТОРОВИХ ТА ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНИХ ТИПІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИХ КОМПЛЕКСІВ У СТИЛІ «НЕОМОДЕРН»

Стиль «неомодерн» – у дизайні вишуканість, а в проектуванні – оригінальність і неповторність планування. Це не лише безмежність форм і матеріалів, але й відсутність зайвих прикрас. Цей стиль у дизайні приміщень та екстер'єру – не зречення від реальності, але прагнення в майбутнє [5].

Відрізнившись від прикрашеного модернізму і виключаючи надмірності, цей стиль став самостійним у дизайні архітектури та інтер'єру ще в минулому столітті. Він позбавлений складних деталей, оскільки є протистоянням мистецтву, складним текстурам і виник як протилежність незграбному мінімалізму. Архітектура цього абстрактного стилю виявляється здебільшого в дизайн-архітектурі офісних будівель, готелів, банків, а дизайн інтер'єрів у стилі неомодерн став незамінним у будинках художників, музикантів або людей-романтиків. Пастельні тони і суворі контрасти цього стилю створюють враження легкості; вони прості і складні одночасно. Це враження виникає завдяки поєднанню матеріалів, що використовуються в розробці нових дизайнерських форм: крихке скло, глянсуватий метал і благородне темне дерево.

Проблемою вивчення сучасних готельно-ресторанних комплексів у стилі «модерн» і «неомодерн» займалися такі вчені, як Х.Годфри, М.Кац, Е.Дедовских, Н.Моралева, А.Дроздова, С.Дорогунцова, Т.Дубинина, А.Яворская, А.Каплун, Ю.Лебедев, Г.Миневрин, В.Сенин, А.Денисенко. Утім, дану тематику не можна вважати дослідженою в сфері дизайнерського бачення, бо вона є сучасною концептуально-глобалізованою проблематикою поєднання стилізації новітніх типів готельно-ресторанних комплексів, що впроваджуються за допомогою форм природного бачення прекрасного.

Сьогодні дизайн готельно-ресторанних комплексів у стилі «неомодерн» вивчається переважно архітекторами-дизайнерами, що прагнуть відтворювати стиль у сучасних тенденціях та новітніх концепціях й матеріалах. Тим часом дизайн у стилі «неомодерн» – форма стилізації різних пластичних проявів: синтезу, пов'язаного з існуючими великими стилями, що розвивалися і удосконалювалися паралельно з розвитком доби.

Одна з важливих проблем дизайну архітектури та інтер'єрів готельно-ресторанних комплексів полягає у вивченні та аналізі новітніх стилістичних засад, що висвітлюють реконструктивну сучасну й історичну функції даної характеристики дизайну природного формотворення.

Створення новітньої архітектури та дизайну готельно-ресторанних комплексів (ГРК) у світі є справою неординарною щодо проектування й виведення їх нових типів. Досліджуючи чималу кількість готелів та ресторанів, можна дійти висновку, що ця проблематика щодо дизайну, функціональності, конструкції, колориту і концептуального бачення не є визначена повністю. На основі тих типів, що існують, можна запропонувати варіанти, що будуть яскравіше підкреслювати функціонально-просторові й художньообразні засади, на яких будується складність архітектурного дизайну новітніх готельно-ресторанних комплексів у стилі «неомодерн».

На сьогодні відомі новітні типи готельно-ресторанних комплексів та їх особливостей, а саме:

1. ГРК на терасовому рельєфі;
2. Біоніко-природні ансамблі ГРК;
3. Малоповерхові ГРК для VIP– персон класу «люкс»;

4. Репрезентативні ГРК у природно-екологічних зонах.

Першим типом є *готельно-ресторанний комплекс на терасовому рельєфі*, де під рельєфом місцевості мається на увазі поверхня – гори, низини, пагорби, долини, яри, опуклості і западини, плато. Рельєф визначається ухилом – падінням поверхні, що розраховується відношенням різниці висоти між двома точками на місцевості до відстані між цими точками, спроектованими на горизонталь або тангенсом кута нахилу лінії місцевості до горизонтальної площини в цій точці. Ухил вимірюється у відсотках. Наприклад, підйому 15 м на 100 м переміщення по горизонталі відповідає ухил, рівний 0,15 (15%) [10].

Рівною місцевість вважається у разі, якщо її ухил складає не більше 3%; малий ухил місцевості – від 3 до 8%, середній ухил – до 20%, крута поверхня має понад 20% ухилу. Кращими з точки зору будівництва є ділянки рівні або з мінімальним (до 3%) ухилом у бік півдня, а також ті, що мають мінімальний ухил від центральної частини вниз з обох боків.

Майданчики з мінімальним ухилом найбільш вдалі для будівництва: при такому рельєфі на ділянці можна здійснити різні варіанти розташування комфортабельного ГРК і інших будівель, що знаходяться на території [9].

Якщо ухил перевищив 8%, нерівність поверхні можна використовувати для спорудження цокольного поверху. У таких випадках не роблять рівного майданчика, а створюють нижній поверх, вирізавши частину масиву схилу. Цей варіант підійде для будівництва підземного гаража у разі, якщо з боку схилу можливий під'їзд.

Готельно-ресторанний комплекс, побудований на терасі, може бути різнорівневим, мати веранди на різних ярусах, балкони тощо. На терасах розташовують також майданчики, доріжки, зони відпочинку, альтанки. У випадку зі значним перепадом рельєфу (понад 15%), підпірні стінки необхідно встановлювати так, щоб вертикальні шви в суміжних рядах каменів не співпадали. Підпірні стінки роблять із бетонних плит, валунів, цеглини, бруса, каменів [10].

При великій висоті стінки камені скріплюють розчином. У нижньому ряду розташовують найбільші камені. Для збільшення міцності підпірної стіни усі ряди каменів укладають з ухилом всередину. Схил по межах ділянки теж закріплюють каменями і кращим матеріалом для цього служитиме граніт, піщаник, вапняк.

Будівлі ГРК краще орієнтувати на південь. Добре, якщо фасад виходить на відкритий простір і з вікон відкривається красивий вид. У разі, коли будівлю доводиться встановлювати на крутому схилі, відомі варіанти, коли її розміщують у горі – стіни будови впритул стикаються з стінками вирубані в горі виїмки і лише фасад відкритий і виходить у бік схилу.

Якщо ГРК необхідно будувати на невеликій ділянці, впритул до прямовисного схилу, то використовують усі можливості – максимальне наближення однієї із стін будинку до гори, використання кожного рівного майданчика, створення терас [9].

Можливі й інші рішення: наприклад, дорога уздовж горизонтальної тераси веде до верхнього поверху, що виконує функцію передпокою або холу, на нижній терасі знаходиться гараж, а верхній поверх, співпадаючий з входом – жилою.

Важливий також напрям ухилу рельєфу. Більше тепла отримують, звичайно, південні схили. Бажано, щоб головні житла (номери) були орієнтовані на південь, південний схід або схід. Якщо на південному схилі розташувати будинок, то це дозволить заощадити енергію на його обігрів. Схили південно-східного і східного напрямку теж сприятливі для будівництва ГРК – тепла тут досить. Ці напрями корисні для розміщення будинків у холодному кліматі. Так само підходять вони і для клімату теплого, оскільки сюди раніше приходить прохолода. Якщо вхід до будинку розташований з південного боку схилу, то в зимовий час тут буде менше снігу, а навесні він швидше розтане. Вітри з південного боку слабші, а сонце вдень світитиме на терасу і освітлюватиме приміщення. ГРК на південному схилі варто розташовувати ближче до східної межі рельєфної ділянки [10].

Незалежно від кліматичних умов краще уникати будівництва на західних схилах,

оскільки в другій половині дня вони завжди нагріваються сонцем. Якщо ділянка знаходиться на східному або західному схилах, то будинок розташовують у північній межі на найвищій точці; а усі господарські будівлі варто розмістити нижче.

Якщо в планах є створення зимового саду, то його можна помістити на північній стороні ГРК. В цьому випадку, окрім своєї основної функції, він виконуватиме роль теплового буфера; не доведеться встановлювати сонцезахисні пристрої, що оберігають кімнатні рослини від прямого сонячного світла. Добре також, якщо відкрита частина зимового саду виходитиме на схил.

Другим новітнім типом ГРК є *біоніко-природні ансамблі*, що архітектурно компонується блоками в природний прототип – стилізована квітка, що компонується з п'яти блоків. Архітектурну і технічну біоніку об'єднує спільність предмета дослідження – використання тих або інших засобів і принципів організації живої природи в матеріальному виробництві, до сфери якого долучається архітектура. Проте архітектурна біоніка через специфіку її мети має і свою біонічну сферу, тобто свої об'єкти живої природи і вирішує властиві тільки їй проблеми. Можна розглядати її в якійсь мірі як самостійне явище, що склалося на базі історичної і сучасної практики дизайну архітектури і своє застосування, що знаходить продовження в архітектурній науці. Її предмет – дослідження законів функціонування і формоутворення об'єктів живої природи (біологічних об'єктів) з метою застосування їх для вдосконалення архітектурних рішень, формування комплексних архітектурних і містобудівних систем, гармонізації взаємозв'язку архітектури і природного середовища [6].

Архітектурна біоніка йде від вивчення невичерпної скарбниці природних форм до визначеного соціальними потребами вибору, що виходять з них; від виявлення біонічних принципів і їх моделювання до комплексної архітектурно-біологічної інтерпретації і скорегованого архітектурного моделювання, а від них – до творчого розвитку архітектурно-біонічної практики.

Необхідно розрізняти теорію і практику архітектурної біоніки, оскільки остання з різних причин не завжди відповідає тим ідеальним критеріям, що розробляються в теоретичному аспекті [7].

До третього новітнього типу ГРК належать *малоповерхові готель-ресторанні комплекси для VIP – персон класу «люкс»*. Сьогодні отримала розвиток тенденція будівництва малоповерхових готельно-ресторанних комплексів. Сталося це у зв'язку з тим, що таке будівництво – прибутковий тип ГРК, що заслуговує на високий рівень з погляду дизайну та архітектури.

Готельно-ресторанні комплекси України часто будуються невеликими за розмірами, особливо це стосується придорожніх об'єктів і зон відпочинку, що примикають до ГРК (Крим, Карпати, узбережжя Чорного і Азовського морів тощо).

В Україні налічується 50% середньоповерхових готелів-люкс, розрахованих на п'ятизіркове обслуговування для VIP-персон. Особливо це стосується будівель на околицях міста. У готелях такого рівня організований набір послуг:

- наявність зручної парковки;
- ресторан із вишуканим рівнем обслуговування;
- грамотне оформлення і планування номера щодо архітектури та дизайну;
- наявність додаткових послуг (обід у номері, доступ до інтернету, хімчистка, більярд і інше) [3; 4].

Особливе місце в дизайні готельних комплексів посідає дах малоповерхових готелів. Адже дах окрім основного призначення (захист від дії доквілля), є елементом архітектурної привабливості. За допомогою форми і використаного матеріалу можна надати готельній будові вигляду, що підтримує стиль і архітектуру різних епох. Окрім естетичних властивостей, дах здатний створити комфорт проживаючим у будь-яку пору року, як місце для відпочинку та зимовий сад [8].

Четвертий тип, найексклюзивніший і актуальний – *репрезентативні готельно-ресторанні комплекси в природно-екологічних зонах*. Концепція життєздатності архітектурного середовища існувала протягом тривалого часу, хоча лише нещодавно стала надбанням масової свідомості. Коріння екологічно-біонічної архітектури слід шукати на початку минулого століття, в теорії «управління поновлюваними ресурсами», що звернулася до питань заміни традиційних джерел енергії альтернативними. Пропонувалося використання сонячної електрики, вироблюваної сферичними колекторами. Були розроблені варіанти солярних установок, що виробляли пару, здатну обертати турбіни, що виробляють електричний струм.

З часом з'явилися нові тенденції у формуванні зеленого простору: тепер не будинки «вписують» у природний ландшафт, а, навпаки, – природу «вбудовують» у будівлю». Найважливішим засобом розвитку і оздоровлення міських екосистем є використання таких елементів середовища, як рослинний світ. Тому увагу стали приділяти нетрадиційному дизайну (озеленення плоских дахів, включення до архітектури і інтер'єру будівель елементів біотичного середовища – живих рослин; води; каменю; матеріалів, що імітують текстуру дерева; фрагментів певних природних зон із підтримуваним мікрокліматом тощо). Саме таким дизайном, співзвучним новітнім науковим досягненням, займається французький архітектор Жан Нувель. У його будинку в Парижі ліванські кедрові дерева життєствердно розташовуються усередині житлового простору, будучи головними образами інтер'єру. Культурний центр і центр конгресів у швейцарській Люцерні Нувель також спроектував за принципом екологічної архітектури. Проте не слід припускати, що в еко-дизайні існують чіткі вимоги до проекту, сталі стереотипи. Тут відкриваються нові форми, нескінченно вільні, незалежні від жорстких законів і правил [1; 2].

У наступні десятиліття виникла теорія «життєздатної архітектури», що стала розглядатися як елемент екосистеми. Концепція полягає в тому, що будівля сприймається як певний інтелектуальний біогеоценоз; воно не являє, як раніше, біоморфною метафору. Будівля функціонує за допомогою альтернативних джерел енергії і є відмінним зразком екологічного дизайну. В цілому архітектурний об'єкт стає життєздатним організмом. Його системи технічного забезпечення, сенсори, різні конструкції є «органами» дихання, травлення, кровоносними і нервовими «службами», опорним «апаратом» із контролюючими інтелектуальними об'єктами, які можуть зв'язуватися між собою. Іншими словами, будинок – це штучно сформоване людиною живе створіння, насичене мікропроцесорами і одночасно компонентами органічної природи, здатне рости, еволюціонувати, піддаватися трансформації і «мутаціям». На думку авторів, «кожен житловий модуль може міняти своє положення і контур залежно від побажань хазяїна, так будівля здатна оновлюватися» [1]. Воно знаходиться в екологічній рівновазі з довкіллям і людиною.

Якщо ж розглянути частину або місто як екосистему, то екологічна концепція зможе возз'єднатися з образом проектування міського середовища і впливатиме на нього, змінюючи сам процес, а включення в систему інтелектуального контролю дозволить створити будівлі, здатні реагувати на світ, що динамічно змінюється. Прикладом найчудовішого життєздатного об'єкту є будівля Мері в Лондоні, спроектована британським архітектором Н.Фостером, в якому усе розраховано за вимогами енергоефективності з використанням комп'ютерних технологій, що реагують на щонайменші зміни стану споруди [1].

Блискучою демонстрацією екологічного хмарочоса є «Torre Agbar», побудований в Барселоні Ж.Нувелем за допомогою найвищих технологій, включаючи електроніку, що підтримує внутрішній стан приміщень, мікроклімат і екологічну безпеку.

У передмісті Штутгарту німецьким архітектором В.Собеком створено будинок «R 128», що може розглядатися як приклад екологічної і енергоефективної архітектури з включенням інтелектуальних контрольованих систем, що здійснюють як спостереження за надлишком енергії і збереження її на майбутнє, так і регулювання усіх приладів будинку за

допомогою голосових команд.

Посеред Манхеттена розташований ще один «зелений» хмарочос, здатний отримувати сонячне світло, що відбивається від сусідніх об'єктів. Він побудований з екологічно чистих матеріалів, а вентиляцією, опалюванням і кондиціонуванням повітря керують прилади.

Альтернативою незвичайним біонічним і грандіозним формам є «Лісовий будинок» шотландського архітектора С.Джонсона, що є мініатюрною екосистемою, яка переробляє відходи і є залежною тільки від вітроелектрогенератора, що виробляє електрика.

Реалізованих проектів життєздатних будівель, екологічних із застосуванням контрольованих систем і прототипами «штучного інтелекту» поки немає. Крім того, в нашій країні проводяться спроби з проектування міського ландшафту, реабілітації забруднених територій, дослідження в сфері екологічного будівництва і охорони довкілля.

Загальні міркування щодо збереження здорового місця існування потрібні для формування екологічного світогляду, але сьогодні важливіші спеціальні дослідження і конкретні рішення, адекватні важковирішуваним проблемам організації та формування готельно-ресторанних комплексів. Кожен об'єкт ГРК, втілений в проект екологічної реконструкції міського ландшафту, організації простору з урахуванням екологічних умов, відновлення водних об'єктів від забруднення, проведення моніторингу стану зелених насаджень, викликає інтерес як фахівців, так і суспільства в цілому. Важливо, щоб концепція проектування готельно-ресторанних комплексів як єдиного організму опанувала свідомість мільйонів людей, а для цього необхідно вести освітню і інформаційну діяльність серед населення з метою формування та організації новітнього відпочинку на засадах екологічної свідомості.

Отже, тематика «неомодерну» є актуальною в різних характеристиках цього розуміння. Підводячи підсумки щодо особливостей створення дизайну новітніх функціонально-просторових та художньо-образних типів готельно-ресторанних комплексів у стилі «неомодерну», слід визначити такі:

- ГРК на терасовому рельєфі. Створюються на схилах, що дає змогу створити оригінальність екстер'єру «неомодерну» у природних пейзажах;
- біоніко-природні ансамблі ГРК. Неординарність планувальних вирішень, що диктують нові тенденції «неомодерну»;
- малоповерхові ГРК для VIP – персон класу «люкс». Вони мають яскравість образу екстер'єру «неомодерну» та неймовірність комфортабельних ландшафтів, що оточують ГРК;
- репрезентативні ГРК у природно-екологічних зонах. Найактуальніші та прості в плануванні, але оригінальні в дизайні природних матеріалів «неомодерну».

Джерельні приписи

1. Годфри Харрис Стимулирование экологического туризма / Х.Годфри, М.Кац Кеннет. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 210 с.
2. Дедовских Е.Ю. Что такое экотуризм? / Е.Ю. Дедовских, Н.В. Моралева, А.В. Дроздова // Экотур. – 2002. – № 2. – 254 с.
3. Дорогунцова С.И. Управление современными гостиничными комплексами / С.И. Дорогунцова. – К., 2005. – 158 с.
4. Дубинина Т.И. Зарубежный опыт малых гостиниц / Т.И. Дубинина, А.О. Яворская: Методич. мат.-лы. – Вып. № 3. – М., 1997. – 154 с.
5. Каплун А.И. Стиль и архитектура / А.И. Каплун. – М.: Стройиздат, 1985. – 232 с.
6. Лебедев Ю.С. Архитектурная бионика / Ю.С. Лебедев (и др.). – М.: Стройиздат, 1990. – 269 с.
7. Миневрин Г.Б. Основные задачи и принципы художественного проектирования. Дизайн архитектурной среды / Г.Б. Миневрин. – М.: Архитектура, 2004. – 96 с.
8. Сенин В.С. Гостиничный бизнес: классификация гостиниц и других средств размещения / В.С. Сенин, А.В. Денисенко. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 144 с.

9. Шимко В.Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование: Основы теории / В.Т. Мимко. – М.: СПЦ-принт, 2003. – 297 с.

10. Шимко В.Т. Основы дизайна и средовое проектирование / В.Т. Шимко. – М.: Архитектура, 2004. – 160 с.

Резюме

Розглядаються особливості створення дизайну новітніх функціонально-просторових та художньообразних типів готельно-ресторанних комплексів у стилі «неомодерн».

Ключові слова: дизайн, стилізація, природа, стиль неомодерн, проектування.

Summary

Smolyar O. Features of creation design of newest function of spatial and artistically-vivid types of hotel-restaurant complexes are in style «neomodern»

The features of creation of design of newest function of spatial and artistically-vivid types of hotel – restaurant complexes are examined in style of «neomodern».

Key words: design, styleing, nature, style of neomodern, planning.

Аннотация

Рассматриваются особенности создания дизайна новейших функционально-пространственных и художественно-образных типов гостинно-ресторанных комплексов в стиле «неомодерн».

Ключевые слова: дизайн, стилизация, природа, стиль неомодерн, проектирование.